

Verplaatsing van criminaliteit en overlast door extra toezicht in Amsterdam Oost

Quick scan

Sander Flight
Paul Hulshof

Verplaatsing van criminaliteit en overlast door extra toezicht in Amsterdam Oost

Quick scan

Amsterdam, 1 september 2008

Sander Flight
Paul Hulshof

Inhoudsopgave

	Samenvatting	3
1	Situatieschets	4
1.1	Quick scan	4
1.2	Welke toezichthouders zijn actief in de Transvaalbuurt?	5
1.3	Signalen van verplaatsing naar Oosterparkbuurt en elders	5
2	Resultaten	7
2.1	Politiecijfers	7
2.2	Interviews	8

Samenvatting

In de Transvaalbuurt in het Amsterdamse stadsdeel Oost/Watergraafsmeer worden extra toezichthouders ingezet. Het stadsdeel ontving begin 2008 signalen dat dit leidde tot verplaatsing van de problemen richting de Oosterparkbuurt. DSP-groep heeft onderzocht, op basis van politiecijfers en interviews met vijf buurtregisseurs en twee andere professionals, of deze signalen worden bevestigd.

Politiecijfers

- De politiecijfers laten zien dat de criminaliteitscijfers in de Oosterparkbuurt Oost en Oosterparkbuurt West in 2008 25% hoger liggen dan in 2007. De criminaliteit is dus inderdaad toegenomen.
- Vooral het aantal straatroven, winkeldiefstallen en diefstallen vanaf/uit motorvoertuig zijn in beide gebieden toegenomen. Dit zijn delicten die geldelijk gewin opleveren voor de daders.
- Opvallend genoeg is in de Oosterparkbuurt Oost juist sprake van een afname van delicten die geen direct financieel gewin opleveren: mishandeling en bedreiging.

Verplaatsing

- Volgens een deel van de experts waar wij mee spraken is er inderdaad sprake van verplaatsing van problemen vanuit de Transvaalbuurt. In de Oosterparkbuurt en de Weesperzijdestrook zijn nu dealers actief uit de Transvaalbuurt. Ook een deel van de rondhangende jongeren is waarschijnlijk afkomstig uit de Transvaalbuurt.
- Op het Boerhaaveplein is sprake van een criminele jeugdgroep van ongeveer 35 jongens. Zij maken zich vooral schuldig aan berovingen en autocriminaliteit. Volgens de buurtregisseur is een deel van deze jongens afkomstig uit de Transvaalbuurt.
- De signalen dat er ook in Park Frankendael problemen zijn die afkomstig zijn uit de Transvaalbuurt worden door dit onderzoek niet bevestigd.

Geen harde conclusies

- Het is moeilijk om op basis van dit onderzoek harde conclusies te trekken over verplaatsing. Ten eerste zijn criminaliteit en overlast dynamische problemen en dat maakt het moeilijk om in algemene termen conclusies te trekken. Dat de Vliegende Brigade in het voorjaar van 2008 bijvoorbeeld signaleerde dat in Park Frankendael problemen waren afkomstig uit de Transvaalbuurt, betekent niet dat de problemen daar sindsdien zijn gebleven.
- Ten tweede is het voor de buurtregisseurs van de politie of medewerkers van andere instanties moeilijk om over de grenzen van hun eigen werkgebied heen te kijken. Slechts twee geïnterviewden konden aangeven dat de problemen in hun buurt zijn komen overwaaien vanuit de Transvaalbuurt. Dit konden zij doen omdat ze in meerdere buurten werk(t)en. De anderen kunnen wel bepalen of er nieuwe daders zijn, maar het is voor hen niet mogelijk om te bepalen of zij uit de Transvaalbuurt komen.

1 Situatieschets

In de Transvaalbuurt in het Amsterdamse stadsdeel Oost/Watergraafsmeer is relatief veel overlast en criminaliteit op straat. De afgelopen jaren zijn door verschillende instanties (stadsdeel, centrale stad, politie, buurtwerk, verslaafdenzorg) diverse activiteiten ondernomen om daar iets tegen te doen. Eén van de maatregelen is het inzetten van particuliere toezichthouders door het stadsdeel. Daarnaast is de Vliegende Brigade actief: een team van toezichthouders en zorgverleners.

Het stadsdeel kreeg begin 2008 signalen dat de inzet van extra toezicht in de Transvaalbuurt leidt tot verplaatsing van problemen in de richting van het Oosterpark en de Oosterparkbuurt.

1.1 Quick scan

Het stadsdeel Oost/Watergraafsmeer heeft onderzoeksbureau DSP-groep gevraagd kort en snel te onderzoeken op basis van politiecijfers en interviews in hoeverre er inderdaad sprake is van verplaatsing van overlast en criminaliteit richting de Oosterparkbuurt of naar andere plekken.

Buurtregiebuurten Amsterdam-Oost

We hebben politiecijfers opgevraagd voor de Oosterparkbuurt Oost en Oosterparkbuurt West over 2007 en 2008. Dit geeft antwoord op de vraag of de criminaliteit en overlast in deze twee buurten inderdaad zijn toegenomen.

Omdat cijfers niet alles zeggen, hebben we ook gesproken met de buurtregisseurs van Boerhaave Oosterpark, Oosterparkbuurt Oost, Oosterparkbuurt

West, Don Boscobuurt en Weesperzijdestrook. Daarnaast hebben we gesproken met de winkelstraatmanager van de Oosterparkstraat en met de medewerker van Streetcornerwork die deel uitmaakt van de Vliegende Brigade.

1.2 Welke toezichthouders zijn actief in de Transvaalbuurt?

Particulier toezicht

Eén van de partijen die toezicht houden in de Transvaalbuurt zijn de particuliere toezichthouders van het bedrijf International Security Agency (ISA). Deze toezichthouders zijn begonnen in de zomer van 2006 en zijn ingehuurd tot 2010. Deze toezichthouders hebben als werkgebied de straten die worden omsloten door de Tugelaweg, de Transvaalkade en de Linnaeusstraat. Hun belangrijkste werkgebied zijn het Krugerplein en het Afrikanerplein. De toezichthouders werken in koppels van twee personen en zijn gemiddeld negen uur per dag op straat op variabele tijden.

Vliegende Brigade

In februari 2008 is de Vliegende Brigade als een pilot gestart in de buurt. Dit is een groep toezichthouders en bijzonder opsporingsambtenaren. Daarnaast zijn er veldwerkers actief die drugs-, drank- of jeugdoverlast veroorzakende personen toeleiden naar zorg. De Dienst Stadstoezicht neemt deel aan het project met twaalf toezichthouders waarvan de helft bevoegd is tot handhaven van de hele APV. Zij zijn in koppels van twee actief van 9 uur 's ochtends tot middernacht. Het aantal koppels, de looproutes en de werktijden zijn variabel om te voorkomen dat hun aanwezigheid te voorspelbaar wordt. Daarnaast maakt een medewerker van Streetcornerwork (veldwerker) onder verantwoordelijkheid van de GGD, deel uit van de Vliegende Brigade, evenals de politie. Er vindt afstemming plaats met de particuliere toezichthouders van ISA. De Vliegende Brigade is actief tot en met september 2008.

1.3 Signalen van verplaatsing naar Oosterparkbuurt en elders

Begin 2008 deden verhalen de ronde dat drugsdealers zich verplaatsten richting de Oosterparkbuurt en Park Frankendael omdat het toezicht in de Transvaalbuurt zo intensief was geworden. De eerste voortgangsrapportage van de Vliegende Brigade¹ schreef hierover het volgende:

- Het **dealen** verplaatst zich door de wijk heen en naar de randen van de buurt, naar het Polderweggebied en het metro-tunneltje van de Wibautstraat.
- Bij de groep **alcoholverslaafde overlastgevers** is een verplaatsingseffect zichtbaar naar de Oosterparkbuurt.
- Een deel van de **overlast** die wordt veroorzaakt door **jongeren** heeft zich verplaatst naar het Polderweggebied.² Ook is een verplaatsingseffect zichtbaar naar het Boerhaaveplein.
- De **overlast** verplaatst zich ook naar andere tijdstippen, bijvoorbeeld de

Noot 1 Werkgroep Voortgang Transvaalbuurt (2008), *Voortgangsrapportage Vliegende Brigade Transvaalbuurt Februari 2008 – April 2008*.

Noot 2 Het Polderweggebied wordt ingrijpend verbouwd en is niet openbaar toegankelijk. Bedoeld wordt het plein voor het Muiderpoortstation: het Oosterspoorplein.

vroege ochtenduren.

- **Overlast** verplaatst zich naar andere pleinen in de buurt, het 's Grave-sandeplein en Frankendael.

De overkoepelende conclusie in het rapport luidde:

- Een deel van de overlast (jongeren, dealers en alcoholisten) verplaatst zich naar naastgelegen locaties (Oosterparkbuurt, Frankendael, Polderweggebied, Boerhaaveplein en tunneltje Wibautstraat).

In het volgende hoofdstuk wordt besproken in hoeverre deze signalen worden bevestigd door politiecijfers en de deskundigen waar wij mee spraken.

2 Resultaten

2.1 Politiecijfers

Door de politie zijn cijfers aangeleverd voor Oosterparkbuurt Oost (Beukenplein tot Linnaeusstraat) en Oosterparkbuurt West (Beukenplein tot Wibautstraat) voor de jaren 2007 en 2008.

Deze cijfers laten zien dat er inderdaad sprake is van een toename van de geregistreerde criminaliteit. We zien dat het totaal aantal geregistreerde delicten in de eerste maanden van 2008 een kwart hoger ligt dan in 2007. Dit geldt zowel voor Oosterparkbuurt Oost als West. Als we per delict kijken, zien we dat vooral delicten die direct financieel gewin opleveren, zoals straatroof, winkeldiefstal en diefstal vanaf/uit motorvoertuig, in beide gebieden zijn toegenomen. Bij delicten die geen geld opleveren, zoals mishandeling en bedreiging (alleen in Oosterparkbuurt Oost) zien we juist een afname.

Ontwikkeling geregistreerde criminaliteit Oosterparkbuurt 2007 > 2008³

Oosterparkbuurt West	Oosterparkbuurt Oost
Incidenten 2007: 377	Incidenten 2007: 316
Incidenten 2008: 469	Incidenten 2008: 388
Toename: +24%	Toename: +23%
Toegenomen	Toegenomen
Straatroof	Straatroof
Winkeldiefstal	Winkeldiefstal
Diefstal vanaf/uit motorvoertuig	Diefstal vanaf/uit motorvoertuig
Vernieling, beschadiging	Fraude
Bedreiging	Diefstal brom, snor, fiets
	Diefstal/inbraak bedrijven
	Overige vermogensdelicten
Afgenomen	Afgenomen
Mishandeling	Mishandeling
	Zakkenrollerij
	Bedreiging
	Diefstal af/uit/van overige voertuigen

Noot 3 De cijfers voor 2008 waren beschikbaar tot eind mei. Deze aantallen voor de eerste vijf maanden zijn geëxtrapoleerd naar een heel kalenderjaar om ze vergelijkbaar te maken met 2007. Er is een selectie gemaakt van incidenten die minstens tien keer zijn geregistreerd. Delicten die minder vaak voorkomen zijn te onbetrouwbaar.

Het is mogelijk dat de toename in de geregistreeerde criminaliteit is veroorzaakt doordat daders vanuit de Transvaalbuurt naar de Oosterparkbuurt zijn opgeschoven. Maar puur op basis van de cijfers kan dat niet worden vastgesteld. Daarom hebben we alle buurtregisseurs van de politie die werken in het verplaatsingsgebied gevraagd wat zij waarnemen op straat en hoe zij deze cijfers interpreteren. Ook is gesproken met een winkelstraatmanager in het gebied en de medewerker van Streetcornerwork.

2.2 Interviews

Oosterparkbuurt Oost en West

De twee buurtregisseurs van de Oosterparkbuurt Oost en West herkennen de cijfers die wijzen op een toename van de criminaliteit. Dit geldt echter alleen voor het westelijke deel: in het oostelijke deel merkt de buurtregisseur geen toename. Dit laatste is dus niet in overeenstemming met de cijfers uit de registratie: beide buurten lieten een stijging zien. Maar het is uiteraard mogelijk dat interviews met buurtregisseurs tot een andere conclusie leiden dan een analyse van de geregistreeerde delicten. Er zijn ook dealers uit de Transvaalbuurt die zich ophouden in het gebied tussen het tunneltje bij de Tugelaweg en de Populierenweg en de Vrolijkstraat. Een deel van de gebruikers zit op het grote veld in het Oosterpark tussen de alcoholisten. Er wordt in het Oosterpark ook regelmatig overnacht door alcoholisten en drugsgebruikers.

Volgens de buurtregisseurs en volgens de veldwerker van Streetcornerwork is een gedeelte van de jongeren (17-18 jarigen) die hier rondhangen, afkomstig uit de Transvaalbuurt.

De andere buurtregisseur heeft ook te kampen met een toename van overlast: op het Beukenplein zijn meer meldingen van drugsoverlast dan voorheen. Met name de verkoop van drugs is het afgelopen half jaar toegenomen en dat leidt ertoe dat bewoners en ondernemers overlast ondervinden. Ook hangt er op het plein een groep alcoholisten rond. Het is niet duidelijk of deze groepen deels afkomstig zijn uit de Transvaalbuurt.

Boerhaavebuurt

De buurtregisseur van de Boerhaavebuurt heeft op het Boerhaaveplein te kampen met een criminele jeugdgroep die bestaat uit ongeveer 35 jongens. Ze maken zich vooral schuldig aan berovingen en autocriminaliteit. De geregistreeerde criminaliteitscijfers laten dit ook zien: straatroven en diefstal vanaf of uit motorvoertuigen is toegenomen.

Opvallend is dat enkele leiders van deze jeugdgroep voorheen actief waren in de Transvaalbuurt. Daar waren ze echter nog geen leiders, maar nieuwkomers. Sinds de toegenomen aandacht voor veiligheid in de Transvaalbuurt, onder andere door de inzet van de extra toezichthouders, zijn enkele jongens naar de Boerhaavebuurt gegaan. De buurtregisseur weet dit omdat hij tot vorig jaar zelf werkzaam was in de Transvaalbuurt.

Weesperzijdestrook

De buurtregisseur van de Weesperzijdestrook denkt dat het extra toezicht in de Transvaalbuurt goed werkt. Dat leidt er volgens haar helaas wel toe dat een deel van de overlast en criminaliteit zijn toegenomen in haar buurt. Op het moment dat de Vliegende Brigade actief werd in de Transvaalbuurt, is de overlast door drugshandel op straat toegenomen. Ook hangen er meer jongeren rond in deze buurt.

Een deel van deze 'nieuwe' gezichten in de Weesperzijdestrook is volgens de buurtregisseur afkomstig uit de Transvaalbuurt: "Als ik er aan kom, springen ze op hun fiets naar de Transvaalbuurt." Ook bewoners en ondernemers merken nieuwe gezichten op. Dat wil niet automatisch zeggen dat ze uit de Transvaalbuurt komen, maar het zijn in elk geval geen bekende personen en er is dus een *kans* dat ze uit de Transvaalbuurt komen.

Er bestonden altijd al dwarsverbanden tussen deze twee buurten, dus het is niet verrassend dat er verplaatsing optreedt. Aan de andere kant moet worden opgemerkt dat er in de zomermaanden altijd meer overlast is op straat dan in de winter. Ook is de metro afgesloten en dat 'helpt ook niet mee'.

Toch is de buurtregisseur van mening dat het nu duidelijk 'roeriger' is dan normaal. Overigens gaat het niet over alle soorten overlast en criminaliteit: het gaat vooral om rondhangende jongeren die een dreigende sfeer oproepen, bedelaars, drugsdeals en drugsgebruik. Het aantal straatroven neemt bijvoorbeeld niet toe.

Park Frankendael

In de voortgangsrapportage van de Vliegende Brigade stond dat overlast zich verplaatst had naar Park Frankendael. Volgens de veldwerker van Streetcornerwork is dit niet langer het geval. Sinds het extra toezicht en de Vliegende Brigade actief zijn is de situatie in het Park zelfs verbeterd volgens hem. De buurtregisseur van de Don Boscobuurt bevestigt dit en merkt op dat ook in de rest van deze buurt geen opvallende toename in geregistreerde criminaliteit en overlast te melden zijn. Er waren inderdaad signalen dat de overlast door jongeren in het Park Frankendael was toegenomen, maar extra surveillance door politiemensen bevestigde dit beeld niet: er werden geen nieuwe gezichten aangetroffen.